

The Mental Pattern of Psychologists and Sociologists Regarding the Causes and Cultural Impairments of Child Marriage in Girls

Fatemeh Jalili^{1*}, Morteza Monadi², Hossein Karimi³

1. PhD Student, Department of Educational Psychology, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran.

2. Associate Professor, Department of Educational Psychology, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran.

3. PhD Student, Department of Educational Psychology, Faculty of Education and Psychology, Bandarabbas Branch, Islamic Azad university, Bandarabbas, Iran.

Citation: Jalili, F., Monadi, M., & Karimi, H. (2023). The mental pattern of psychologists and sociologists regarding the causes and cultural Impairments of child marriage in girls. *Journal of Woman Cultural Psychology*, 14(56), 1-15.

DOR: [20.1001.1.20088426.1402.14.56.1.6](https://doi.org/20.1001.1.20088426.1402.14.56.1.6)

ARTICLE INFO

Received: 12.04.2023

Accepted: 20.06.2023

Corresponding Author:

fajalili9313@gmail.com

Email:

Fatemeh Jalili

Keywords:

Mental pattern

Psychologist

Sociologist

Cultural impairment

Child marriage

Abstract

The purpose of this research was to investigate the mental pattern of psychologists and sociologists regarding the causes and cultural impairments of child marriage in girls. The statistical population included all psychologists and sociologists. The research sample was 16 interviewees from psychology and sociology specialists who reached theoretical saturation of the collected data by snowball sampling method. The research method was descriptive-survey of the mixed type research (qualitative-quantitative). In the present study, Q (Q) methodology technique was used to collect data. The group of Q expressions (Q) in 29 items was obtained from in-depth interviews with experts and research background. The validity of the content and form of the Q-chart and items was confirmed by the experts. The findings showed that the mentality of experts was classified in the order of priority in six different mental patterns of beliefists, macroists, familyists, socialists, religionists and individualists. Also, the main cause of child marriage of girls was reported by individuals who had the mental pattern of beliefists, beliefs issues, macroists, macro issues, familyists, within family issues, socialists, social issues, religionists, religious issues, and individualists, individual issues. According to the opinion of psychologists and sociologists, enculturation played the main and essential role in preventing child marriage of girls and it is necessary to take more measurements in this field. Using the capacities of the media to show the consequences of child marriage for girls in different ways could be effective in conveying messages and preventing such practice.

Extended abstract

Introduction: Birth, marriage and death are three important events in human life. Meanwhile, marriage is the only category of choice that takes place in different societies for reasons such as the need to be loved, the need for the survival of the generation, independence, etc. By getting married, people form an independent life from their parents and this independence increases their responsibilities. Accepting such responsibility requires the physical, sexual and mental maturity of the parties, but in some societies this responsibility falls on children and it causes a phenomenon called child marriage. Child marriage is a type of formal or informal marriage in which a person enters into a marriage contract before reaching the age of 18. According to the United Nations, child marriage refers to any type of marriage under the age of 18 before the girl is physically and psychologically ready for marital and childbearing responsibilities. Early marriage has significant challenges for individuals' health, independence and self-esteem. Although both girls and boys are affected by the phenomenon of child marriage, its prevalence is significantly higher in girls, so that according to UNICEF (2021), about 21% of girls worldwide are married before the age of eighteen, if this percentage It is 4.5% for boys. This phenomenon, especially in girls, is one of the basic problems of the current era, which is considered as a kind of violation of children's rights. Accordingly the purpose of this research was to investigate the mental pattern of psychologists and sociologists regarding the causes and cultural impairments of child marriage in girls.

Method: The statistical population included all psychologists and sociologists. The research sample was 16 interviewees from psychology and sociology specialists who reached theoretical saturation of the collected data by snowball sampling method. The research method was descriptive-survey of the mixed type research (qualitative-quantitative). In the present study, Q (Q) methodology technique was used to collect data. The group of Q expressions (Q) in 29 items was obtained from in-depth interviews with experts and research background. The validity of the content and form of the Q-chart and items was confirmed by the experts.

Results: Concerning the mental patterns of the interviewed experts which were classified in the order of priority in six different mental patterns of beliefists, macroists, familyists, socialists, religionists and individualists; the findings showed that the main cause of child marriage of girls was reported by individuals who had the mental pattern of beliefists, beliefs issues such as fear of people's words and dishonor, incorrect culture and customs of the living area, justifications for early marriage to prevent children's sexual deviation, macroists, macro issues such as the lack of restrictive laws, improper use of virtual space, economic problems of families, familyists, family issues alike patriarchy in the family, considering children as an additional burden, single parents or stepparents and etc., socialists, social issues such as eye contact, the low economic, social and cultural level of the family, fear of marrying late and not meeting the conditions for marriage, religionists, religious issues such as the tradition of early marriage, the dominance of the family's religious attitude to avoid sin, and individualists, individual issues such as not having the power to say no to girls, being influenced by friends of the same age and married, not having enough motivation for education and work and etc.

Conclusion: According to the opinion of psychologists and sociologists, enculturation played the main and essential role in preventing child marriage of girls and it is necessary to take more measurements in this field. Using the capacities of the media to show the consequences of child marriage for girls in different ways could be effective in conveying messages and preventing such practice.

Authors Contribution: Ms. Fatemeh Jalili: General design of the article, ideation and editing, scripting the article and corresponding author; Dr. Morteza Manadi: Reviwing the article and solving theoretical and methodological problems. Mr. Hossein Karimi: Interviewing and editing the article.

Acknowledgments: We would like to thank and appreciate all the loved ones who helped us in conducting this research.

Conflict of interest: The authors declared that this article had no conflict of interest.

Funding: This research did not receive any financial resources.

الگوی ذهنی متخصصان روان‌شناسی و جامعه‌شناسی در خصوص علل و آسیب‌های فرهنگی کودک همسری در دختران

فاطمه جلیلی*^۱، مرتضی منادی^۲، حسین کریمی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران
۲. دانشیار، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه الزهرا(س)، تهران، ایران
۳. دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی الگوی ذهنی متخصصان روان‌شناسی و جامعه‌شناسی در خصوص علل و آسیب‌های فرهنگی کودک همسری در دختران بود. جامعه آماری شامل کلیه متخصصان روان‌شناسی و جامعه‌شناسی می‌باشد. نمونه مورد پژوهش ۱۶ مصاحبه‌شونده از متخصصان روان‌شناسی و جامعه‌شناسی بود که به روش نمونه‌گیری گلوله برفی داده‌های گردآوری‌شده به اشباع نظری رسیدند. روش پژوهش توصیفی - پیمایشی و از نوع پژوهش‌های آمیخته (کیفی - کمی) بود. در پژوهش حاضر جهت گردآوری داده‌ها از تکنیک روش‌شناسی کیو(Q) استفاده شد. مجموعه عبارات کیو(Q) در ۲۹ آیتم از بین مصاحبه‌های عمیق با متخصصین و پیشینه پژوهش به دست آمد. روایی محتوا و صوری نمودار کیو و آیتم‌ها به تأیید متخصصین رسید. یافته‌ها نشان داد که ذهنیت متخصصان به ترتیب اولویت در شش الگوی ذهنی مختلف اعتقاد گرایان، کلان‌گرایان، خانواده‌گرایان، اجتماع‌گرایان، مذهب‌گرایان و فرد‌گرایان طبقه‌بندی شد. همچنین علت اصلی کودک همسری دختران را افرادی که الگوی ذهنی اعتقاد گرایان را داشتند مسائل اعتقادی، کلان‌گرایان مسائل کلان، خانواده‌گرایان مسائل درون‌خانواده‌ای، اجتماع‌گرایان مسائل اجتماعی، مذهب‌گرایان مسائل مذهبی و فرد‌گرایان مسائل فردی را گزارش کردند. طبق نظر روان‌شناسان و جامعه‌شناسان، فرهنگ‌سازی نقش اصلی و اساسی در پیشگیری از کودک همسری دختران را ایفا می‌کند و لازم است در این زمینه فعالیت‌های بیشتری صورت گیرد. استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ها برای نشان دادن عواقب و پیامدهای ناشی از کودک همسری دختران به صورت‌های مختلف می‌تواند در انتقال پیام‌ها و ممانعت از این عمل موثر واقع شود.

کلیدواژه‌گان: الگوی ذهنی، متخصص روان‌شناسی، متخصص جامعه‌شناسی، آسیب‌های فرهنگی، کودک همسری.

تولد، ازدواج و مرگ سه واقعه مهم در زندگی انسان‌هاست که در این میان ازدواج تنها مقوله انتخابی است که در جوامع مختلف به دلایلی از جمله نیاز به دوست داشته شدن، نیاز به بقای نسل، استقلال و ... صورت می‌گیرد. از این رو ازدواج یکی از مهمترین رویدادهای زندگی هر انسان به شمار می‌رود که می‌تواند زیربنای لازم برای روابط خانوادگی و تربیت نسل آینده را فراهم کرده و سلامت روانشناختی افراد را نیز در پی داشته باشد (Abbaspour, Khoshdašt & et al., 2016). افراد با ازدواج کردن یک زندگی مستقل از والدین خود تشکیل می‌دهند و این استقلال مسئولیت‌های آنان را بیشتر می‌کند. پذیرش چنین مسئولیتی نیازمند بلوغ جسمی، جنسی و عقلی طرفین است اما در بعضی جوامع این مسئولیت به دوش کودکان می‌افتد و باعث بروز پدیده‌ای با عنوان کودک‌همسری (child marriage) می‌شود (Meqdadi & Javadpur, 2017). کودک همسری نوعی ازدواج رسمی یا غیررسمی است که در آن فرد قبل از رسیدن به سن ۱۸ سالگی وارد پیمان زناشویی می‌شود. از نظر سازمان ملل متحد ازدواج کودکان به هر نوع ازدواج زیر ۱۸ سال قبل از این که دختر به لحاظ جسمی و روانشناختی آمادگی مسئولیت‌های زناشویی و بچه‌داری را داشته باشد اطلاق می‌شود و بر همین مبنا در مواردی که کودک زیر این سن ازدواج می‌کند، در واقع ازدواج زود هنگام کودکان رخ داده است (Malhotra, 2010). ازدواج زود هنگام چالش‌های قابل توجهی برای سلامتی، استقلال و عزت‌نفس افراد دارد و اگرچه دختران و پسران هر دو تحت تاثیر پدیده کودک‌همسری قرار می‌گیرند اما شیوع آن در دختران به صورت قابل توجهی بیشتر است به طوری که به گزارش یونیسف (2021) حدود ۲۱ درصد دختران در سطح جهان قبل از سن هجده سالگی ازدواج می‌کنند در صورتی که این درصد برای پسران ۴/۵ درصد است (Hasheminasab & et al., 2022). این پدیده به ویژه در دختران یکی از معضلات اساسی روزگار فعلی است که به نوعی تضییع حقوق کودکان محسوب می‌شود (Babanjadirang & et al., 2019). تخمین زده شده که بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۳۰، ۱۳۰ میلیون دختر ازدواج زود هنگام خواهند داشت که از این تعداد ۱۴ میلیون دختر هر ساله ازدواج می‌کنند و بسیاری از این‌ها زیر ۱۵ سال سن دارند. هم‌چنین بیش از ۷۰۰ میلیون زنی که امروزه در قید حیات هستند، کودکان متاهلی هستند که متأسفانه نیمی از آن‌ها در جنوب آسیا به سر می‌برند (United Nations Population Fund & United Nations Children's Fund, 2016). آمار ازدواج زود هنگام در ایران، نیازمند توجه روانشناسان، جامعه‌شناسان، تصمیم‌سازان و برنامه‌ریزان حوزه علوم انسانی است. طبق جدیدترین آمار کودک همسری و بر اساس گزارش منتشر شده "گزارش وضعیت اجتماعی فرهنگی ایران، بهار ۹۹ توسط مرکز آمار ایران تنها در سه ماهه نخست سال ۹۹، ۷۳۲۳ دختر زیر ۱۴ سال ازدواج کردند. (Azari & Mirahmadi, 2021). فقدان دانش و تحصیلات و تبعیت از الزامات فرهنگی و باورهای که ازدواج دختران را عاملی برای حمایت و محافظت از آن‌ها می‌داند، به عنوان علل ازدواج زود هنگام بر شمرده شده است (Babanjadirang & et al., 2019). بررسی‌ها نشان می‌دهد که ازدواج دختران در سنین کودکی در خانواده‌هایی که پدر معتاد، بیمارروانی، بی‌سواد و یا کودک‌تک والد و یا والد ناتنی داشته باشند و از لحاظ فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی در سطح پایینی هستند بیشتر است در همین راستا ازدواج زود هنگام دختران به عواملی همچون ارتباطات خانوادگی، تبعیض (نابرابری جنسیتی)، فقر و تدابیر اقتصادی، حفظ عزت خانواده، سنت و فرهنگ، درگیری و بلایا و شرایط اضطراری نسبت داده شده است (Meqdadi & Javadpur, 2017). کودک همسری پیامدها و آثار منفی بسیاری بر سلامت روانی، رشد و حقوق کودکان از خود برجای می‌گذارد؛ این ازدواج‌ها اغلب فرصت آموزش و ادامه تحصیل را از کودکان می‌گیرد و به لحاظ اجتماعی آنها را منزوی می‌کند؛ و دختران را در معرض آسیب‌ها، خشونت‌های جسمی، عاطفی و روانی قرار می‌دهد. یکی از مراحل مهم در بناکردن زندگی مشترک داشتن سن مناسب برای ازدواج و رسیدن به سطح مناسبی از بلوغ جسمانی و روانی نسبت به ازدواج و ماهیت زندگی زناشویی است. بینش مناسب و بلوغ جسمانی و روانی نسبت به ازدواج، انسان را یاری می‌کند تا دیدی واقع‌بینانه و انتظارات منطقی‌تری را در ذهن بپروراند چرا که در تمام روابط بین‌فردی چه روابط اجتماعی و چه روابط عاطفی و زناشویی، افراد با انتظارات مشخصی وارد رابطه می‌شوند. افراد انتظارشان را از آن‌چه که می‌بینند، می‌شنوند و در طول زمان تجربه می‌کنند رشد می‌دهند (Omidvar & et

(al., 2009). خطر احتمال انحلال ازدواج و سن پایین از دواج اولین بار توسط Bumpass & Sweet (1972) بررسی شد و این مطالعه نشان داد پایین بودن سن ازدواج احتمال طلاق را بیشتر می‌کند. هم‌چنین مطالعات نشان می‌دهد افرادی که در سنین پایین ازدواج می‌کنند توانایی انتخاب فرد مناسب را ندارند و نتیجه آن آسیب‌های فردی، اجتماعی، روان‌شناختی و ناراضی‌تی از زندگی زناشویی است. در همین راستا مطالعه (Sadrolashrafi & et al., 2012) نشان می‌دهد اکثر زوجین متقاضی طلاق، در سنین پایین ازدواج کرده‌اند و سن پایین مهم‌ترین عامل طلاق آن‌ها تلقی می‌شود. در پژوهش دیگری که در رابطه با استراتژی‌های کودک همسران در مواجهه با مسائل زناشویی انجام گرفته مشخص شد که کودک همسران در مواجهه با مسائل زندگی متاهلی از طیفی از استراتژی‌های منفعلانه (انزوایی، پنهان‌کاری، نفرین کردن، اعتصاب و سیاست‌های بی‌اثر و ...) تا استراتژی‌های فعالانه (اقدام به خودکشی، خودزنی، تحریم رابطه عاطفی، اقدام به فرزندآوری، مراجعه به مشاور و ...) استفاده می‌کنند. نکته جالب توجه در این مورد این است که بیشتر استراتژی‌های به کار گرفته شده توسط این افراد پیامدهای منفی به دنبال دارد به عنوان مثال می‌توان از تلافی کردن، نفرین کردن آشکار و ابراز خشونت علیه همسر و خیانت نام برد که پیامدی جز اعمال خشونت بیشتر از سمت همسر ندارد و استراتژی‌هایی چون اقدام به خودزنی و خودکشی موجب آسیب‌های روحی و جسمی به خودشان می‌شود (Kamali & et al., 2022). البته قابل ذکر است که در پژوهش (Ahmadi 2021) مشخص شده است که ازدواج در دوران کودکی اندیشه خودکشی و اقدام به این عمل را در دختران افزایش می‌دهد. به عبارتی یکی از پیامدهای ازدواج در سنین پایین اقدام به خودکشی است که گاهی افراد از آن به عنوان نوعی استراتژی یاد می‌کنند. هم‌چنین پژوهش دیگری نشان می‌دهد که مسائلی مانند فقر، عوامل فرهنگی و اجتماعی، حفظ آبرو و شرف خانوادگی و ... زمینه وقوع ازدواج زودرس را فراهم می‌نماید که با وجود ویژگی‌های بارز کودکی در رابطه زناشویی و عدم آموزش و آگاهی‌های اجتماعی لازم می‌تواند منجر به تضییع حقوق کودک و آزار و بهره‌کشی از وی شود. از دیگر سو می‌تواند سلامت جنسی کودکان را تحت تأثیر قرار دهد و منجر به بیماری‌های جسمی، روحی و روانی، افزایش حاملگی و زایمان زودرس و ... شود (Meghdadi & Javadpoor, 2017) عوامل دیگری که ازدواج در سن پایین را مخاطره‌آمیز می‌سازد، عدم آمادگی و پختگی لازم برای ازدواج و عدم مهارت‌های لازم برای زندگی زناشویی، است. شاید در گذشته مهارت‌های زیادی برای ورود به زندگی زناشویی لازم نبود و افراد خیلی سریع‌تر و در سنین پایین‌تر به این مهارت‌ها می‌رسیدند و حتی فرایند هویت‌یابی خیلی سریع‌تر اتفاق می‌افتاد، ولی امروزه با پیشرفت تکنولوژی و افزایش انتظارات همسران از رابطه زناشویی و ازدواج، و به طور کلی تفاوت معنایی که امروزه افراد برای ازدواج و کارکردهایش نسبت به گذشته دارند، به مهارت‌های بسیاری برای ورود به رابطه زناشویی نیاز دارند امروزه افراد نسبت به نیازهای خود آگاهی بیشتری یافته‌اند و اساساً نیازهای بیشتر و گسترده‌تری را ادراک و هم‌ارضای آن‌ها را از ازدواج و رابطه زناشویی مطالبه می‌کنند، بنابراین نسبت به گذشته رسیدن به بلوغ و پختگی و ثبات نسبی قبل از ازدواج و انتخاب آگاهانه نقش بسیار مهم‌تری در یک ازدواج موفق و عدم وجود آن به عدم توفیق ازدواج دارد (Heydari & et al., 2020). لذا با توجه به مطالب ارائه شده هدف پژوهش حاضر، بررسی الگوی ذهنی متخصصان روانشناسی و جامعه‌شناسی در خصوص علل و آسیب‌های فرهنگی کودک همسری در دختران بود.

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

روش پژوهش توصیفی - پیمایشی و از نوع پژوهش‌های آمیخته (کیفی-کمی) با تکنیک روش‌شناسی کیو (Q) بود. نمونه مورد پژوهش ۱۶ مصاحبه‌شونده از متخصصان روانشناسی و جامعه‌شناسی بود که به روش نمونه‌گیری گلوله برفی داده‌های گردآوری‌شده به اشباع نظری رسیدند.

روش اجرا

در پژوهش حاضر جهت گردآوری داده‌ها از روش شناسی کیو (Q) استفاده شد. در این روش در مرحله اول با درک آسان ارزش‌ها، سلیقه‌ها و دیدگاه‌های افراد بر پایه‌ی تحلیل‌های آماری، ذهنیت‌های مشترک را شناسایی می‌کند و در مرحله دوم به دسته‌بندی گروه‌های افراد بر اساس ادراک‌هایشان می‌پردازد (Khanifar & Moslemi, 2018). ملاک در این روش شمارش تعداد افرادی که تفکرات مختلفی دارند نمی‌باشد بلکه هدف آشکار ساختن الگوهای مختلف تفکر است (Zargarani Khozani & et al., 2022). پژوهش‌های مبتنی بر روش کیو (Q)، پایه و اساس تحقیقات آیندگان را تشکیل می‌دهد (Shen & et al., 2020). روش شناسی کیو (Q) در این پژوهش در پنج مرحله، ایجاد فضای گفتمان و انتخاب نمونه کیو (Q)؛ انتخاب مشارکت‌کنندگان ارزش‌گذاری کیو (Q)؛ تکمیل ارزش‌گذاری نمودارهای کیو (Q)؛ انجام همبستگی و تجزیه و تحلیل عاملی و تفسیر عامل‌ها و الگوهای ذهنی، اجرا شد. عبارت‌های مربوط به فضای گفتمان، از طریق روزنامه‌ها، گزارش‌ها معتبر فضاهای مجازی، مصاحبه‌های عمیق با متخصصان در زمینه روانشناسی و جامعه‌شناسی گردآوری شد. با استفاده از سوالات باز و نیمه ساختار یافته و روش نمونه‌گیری گلوله برفی با تعداد ۱۶ مصاحبه‌شونده داده‌های گردآوری شده به اشباع نظری رسیدند. مصاحبه‌ها در میانگین ۵۵ دقیقه انجام گرفت. پس از تحلیل اطلاعات مصاحبه‌ها تعداد ۲۹ عبارت در قالب مجموعه کیو (Q) پژوهش استخراج و به‌عنوان معرف فضای گفتمان، نمونه کیو (Q) این پژوهش در نظر گرفته شدند. در مرحله دوم، بر اساس اهمیت موضوع تعداد ۱۶ نفر از متخصصان مرحله اول به‌عنوان مشارکت‌کنندگان ارزش‌گذاری کیو (Q) لحاظ شدند. در مرحله سوم پژوهش، نمودار کیو (Q) برای ۲۹ عبارت پژوهش به‌گونه‌ای تنظیم شد که توزیع نرمال داشته باشد و بتواند عبارات را از بیشترین تأثیر (+۴) تا کمترین تأثیر (-۴) رتبه‌بندی کند. در مرحله چهارم نحوه چیدمان عبارات کیو (Q) مشارکت‌کنندگان در برگه‌های مخصوص ثبت و توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ و چرخش واریمکس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت ($p < 0/05$). در مرحله آخر پس از استخراج تحلیل عاملی و چرخش عامل‌ها و به دست آمدن بارهای عاملی معنی‌دار و عامل‌های مهم، عامل‌ها نام‌گذاری و تفسیر گردیدند. روایی صوری و محتوایی نمودار عبارات کیو (Q) به تایید ۵ نفر از خبرگان روانشناسی رسید.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر ابتدا ادبیات کودک همسری بررسی شد. سپس با استفاده از مصاحبه‌های علمی در نهایت ۲۹ عبارت به عنوان نمونه کیو (Q) انتخاب شدند. جدول ۱ نمونه عبارات کیو (Q) در این پژوهش را نشان می‌دهد.

Table 1.

Samples of Q expressions

Theoretical	Interview	ردیف	عبارات کیو
P	P	۱	استفاده‌ی نادرست از فضای مجازی
P	P	۲	مشکلات اقتصادی خانواده‌ها (گرفتن وام ادواج، کادوی عروسی و ...)
P	P	۳	عقاید بی پایه و اساس
	P	۴	تلقی کردن فرزندان به عنوان بار اضافی در خانواده
P	P	۵	تلاش برای رهایی از مسئولیت و خرج و مخارج کودکان
	P	۶	ترس از حرف مردم درباره دختر و خانواده او
P	P	۷	سنت ازدواج زود هنگام

P	۸	کوتاه فکری و عدم دور اندیشی و معیارهای ساده ی ازدواج
P	۹	فرهنگ بومی منطقه و رسم و رسومات
P	۱۰	جایگاه نداشتن زنان در اجتماع و نگاه ابزاری به آنها
P	۱۱	تسلط نگرش نادرست والدین به مذهب در ازدواج
P	۱۲	تک والد بودن یا والد ناتنی
P	۱۳	اعتیاد والدین
P	۱۴	حاکم بودن نظام پدرسالاری
P	۱۵	بی‌سوادی والدین
P	۱۶	ترس خانواده از ماندن دختر در خانه و پیش نیامدن موقعیت ازدواج
P	۱۷	چشم و هم چشمی بین فامیل و خویشاوندان
P	۱۸	نبود قوانین بازدارنده
P	۱۹	نبود آموزش کافی برای فرد
	۲۰	دوستی‌های دختر و پسر دور از چشم خانواده و ترس خانواده‌ها از بی‌آبرویی دختر
P	۲۱	تبعیض بین دختر و پسر در خانواده
P	۲۲	برای رسیدن به لذت‌های کوچک و آنی (آرایش و خرید گوشی، دور زدن، مسافرت و...)
P	۲۳	رهایی دختران و پسران از بند خانواده‌ها و آزادی بیش‌تر
P	۲۴	نداشتن قدرت نه گفتن دختران به خانواده
P	۲۵	تحت تاثیر گرفتن از دوستان متاهل هم سن و سال خودشان
P	۲۶	انگیزه‌ی ناکافی برای تحصیل، شغل، آینده و غیره
P	۲۷	پایین بودن سطح خانواده‌ها از نظر اجتماعی و فرهنگی
P	۲۸	توجهات ازدواج زود هنگام از طریق کشیده شدن کودکان به گناه
	۲۹	ترس از ازدواج دیر هنگام یا نداشتن خواستگار

برای رتبه‌بندی کیو (Q) از توزیع شبه نرمال که شکل استاندارد جدول رتبه بندی در روش‌شناسی کیو (Q) است، استفاده شده است. بازه رتبه بندی از (-۴) برای بسیار مخالف تا (+۴) برای بسیار موافق انتخاب شد. عدد صفر در میانه بازه قرار گرفت.

به وسیله تحلیل عاملی روش‌شناسی کیو (Q)، الگوهای ذهنی مختلفی از متخصصان شناسایی شد. برای مشخص شدن تعداد مناسب و مطلوب مولفه‌ها از نمودار سنگ ریزه یا همان اسکری پلات استفاده شد. در واقع نمودار سنگ ریزه بیانگر و نشان دهنده میزان تغییرات مقادیر ویژه است که با عامل‌ها در ارتباط هستند. با توجه به نظر متخصصان، مجموعاً ۶ عامل بالاتر از مقدار ۱ قرار گرفتند که این ۶ عامل حدود ۸۴/۵۳۷ درصد از عوامل‌ها را پوشش داد. از جمله شیوه‌های معمول استخراج عامل‌ها شیوه استفاده از مولفه‌های کلیدی است که برای استفاده از ابتدایی‌ترین مرحله در روش‌شناسی کیو (Q) مورد استفاده قرار می‌گیرد. در جدول شماره ۲ مقدار ویژه واریانس‌ها و میزان

هر واریانس به ترتیب گزارش شده است.

Table 2.
The amount of explained variance of each factor or mental pattern and its eigenvalue

Rotational sum of squared times		The sum of squared extraction times		Row
The cumulative percentage	Percentage of variance	Total	The cumulative percentage	
18.02	18.02	5.04	22.94	1
34.85	16.82	4.06	41.42	2
49.32	14.47	3.58	57.75	3
62.43	13.11	2.65	69.80	4
75.36	12.93	2.04	79.09	5
84.53	9.01	1.19	84.53	6

شیوه واریماکس ((Varimax method از شیوه‌های معمول چرخش متعامد عوامل به شمار می‌رود. در این پژوهش نیز برای قابل تفسیر بودن عامل‌ها، از چرخش متعامد واریماکس استفاده شد که با توجه به معیار تفسیر پذیر بودن عامل‌ها و هدف روش شناسی کیو (Q) تعداد شش الگوی ذهنی در خصوص علل و آسیب‌های کودک همسری در دختران توسط متخصصان شناسایی شد.

بر اساس نتایج و خروجی‌های نرم‌افزار SPSS، بارهای عاملی بایکدیگر مورد مقایسه قرار گرفتند و نظرات و عواملی کلیدی که اهمیت بالاتری داشتند شناسایی شدند. همچنین برای تفسیر تحلیل عاملی معیارهای مهم برای عوامل در نظر گرفته شدند که در نهایت در جدول ۳، الگوهای ذهنی، مشارکت‌کنندگان و عوامل کیو (Q) به ترتیب اولویت آورده شد.

Table 3.
Identifying and prioritizing mental patterns of experts

Mental pattern	Q expressions	Experts
اعتقاد گرایان	عقاید بی پایه و اساس	P3, P6, P9
	ترس از حرف مردم درباره دختر و خانواده او	
	فرهنگ بومی منطقه و رسم و رسومات	
	اعتیاد والدین	
کلان گرایان	توجهات ازدواج زود هنگام از طریق کشیده شدن کودکان به گناه	
	مشکلات اقتصادی خانواده‌ها (گرفتن وام ادواج، کادوی عروسی و ...)	
	تلاش برای رهایی از مسئولیت و خرج و مخارج کودکان	
	استفاده‌ی نادرست از فضای مجازی	
	نبود قوانین بازدارنده	

خانواده گرایان	تلقی کردن فرزندان به عنوان بار اضافی در خانواده	P4, P10, P14
	کوتاه فکری و عدم دور اندیشی و معیارهای ساده ی ازدواج	
	تک والد بودن یا والد ناتنی	
	حاکم بودن نظام پدرسالاری	
	تبعیض بین دختر و پسر در خانواده	
ترس خانواده از ماندن دختر در خانه و پیش نیامدن موقعیت ازدواج		
بی‌سواد ی والدین		
اجتماع گرایان	جایگاه نداشتن زنان در اجتماع و نگاه ابزاری به آن‌ها	P1, P7, P12
	ترس از ازدواج دیر هنگام یا نداشتن خواستگار	
	دوستی‌های دختر و پسر دور از چشم خانواده و ترس خانواده‌ها از بی‌آبرویی دختر	
	برای رسیدن به لذت‌های کوچک و آنی (آرایش و خرید گوشی، دور زدن، مسافرت و...)	
	پایین بودن سطح خانواده‌ها از نظر اجتماعی و فرهنگی	
چشم و هم چشمی بین فامیل و خویشاوندان		
مذهب گرایان	سنت ازدواج زود هنگام	P2, P11
	تسلط نگرش نادرست والدین به مذهب در ازدواج	
فرد گرایان	نبود آموزش کافی برای فرد	P5, P13
	رهایی دختران و پسران از بند خانواده‌ها و آزادی بیش‌تر	
	نداشتن قدرت نه گفتن دختران به خانواده	
	تحت تاثیر گرفتن از دوستان متاهل هم سن و سال خودشان	
انگیزه‌ی ناکافی برای تحصیل، شغل، آینده و غیره		

بر اساس مصاحبه‌ها و نحوه‌ی ارزش‌گذاری کارتها در نمودار کیو (Q) از سوی متخصصان، امتیازات داده شده از سوی آنان به عوامل کیو (Q)؛ تحلیل، تفسیر عقاید و دیدگاه‌ها در هر الگوی ذهنی صورت گرفت.

بحث و نتیجه گیری

طبق یافته‌های به دست آمده الگوی ذهنی اعتقاد گرایان شامل مواردی همچون؛ عقاید بی پایه و اساس، ترس از حرف مردم درباره دختر و خانواده او، رسم و رسومات و فرهنگ بومی منطقه، اعتیاد والدین و توجیهات ازدواج زود هنگام از طریق کشیده شدن کودکان به گناه بود. افرادی که این الگوی ذهنی را داشتند گزارش کردند که مسائل اعتقادی دلیل اصلی کودک همسری می‌باشد. پژوهش‌های؛ (Koochi (2018) و (Mahini & et al., (2018) نیز به با این نتایج همسو بود. بر اساس جدیدترین آمار ۱۷ درصد از ازدواج‌های کشور مربوط به ازدواج دختران زیر ۱۸ سال بوده، این در حالیست که این آمار تنها آمار ازدواج‌های ثبت شده در دوران کودکی است. قانون حمایت از خانواده آورده شده است که اگر فردی مقررات ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی را رعایت نکند و دختر زیر ۱۳ سال را به عقد کسی دربیآورد قابل مجازات است اما مشکل اینجاست که شخصی برای شکایت کردن وجود ندارد، زیرا یک طرف این نکاح خانواده دختر هستند و دختری که از خود اراده، اهلیت و صلاحیت طرح دعوا را ندارد، بنابراین

عملا این قانون رعایت نمی‌شود. تا زمانی که کودک همسری در قانون منع نشود و برای آن مجازات انگاری انجام نشود، شاهد مشکلات و مسائلی نظیر مورد معامله قراردادان کودکان و... وجود خواهد داشت. یکی از عوامل مهم برای جلوگیری از پدیده کودک همسری دختران فرهنگ سازی مناسب از طریق فعالیتهای روانشناسان و جامعه‌شناسان باشد. الگوی ذهنی کلان گرایان شامل مواردی همچون؛ مشکلات اقتصادی خانواده‌ها (گرفتن وام ادواج، کادوی عروسی و...)، تلاش برای رهایی از مسئولیت و خرج و مخارج کودکان، استفاده‌ی نادرست از فضای مجازی و نبود قوانین بازدارنده بود. افرادی که این الگوی ذهنی را ایجاد کردند گزارش کردند که مسائل کلان دلیل اصلی کودک همسری دختران می‌باشد. پژوهش‌های (Farahmand & et al. (2019) و Talebi & Safaian (2018) نیز به با این نتایج همسو بودند. مهمترین عامل اقتصادی فقر است به این صورت که خانواده‌ها معمولاً برای ازدواج دختران-شان پولی بابت مهریه و شیریه و... مطالبه می‌کنند. بنابراین ازدواج دختر در سنین کودکی نه تنها از هزینه‌های خانوار کم می‌کند، بلکه سود و منفعت مادی و اقتصادی نیز برای خانواده فراهم می‌کند. الگوی ذهنی خانواده گرایان شامل مواردی همچون؛ تلقی کردن فرزندان به عنوان بار اضافی در خانواد، کوله فکری و عدم دور اندیشی و معیارهای ساده‌ی ازدواج، تک والد بودن یا والد ناتنی، حاکم بودن نظام پدرسالاری، تبعیض بین دختر و پسر در خانواده، ترس خانواده از ماندن دختر در خانه و پیش نیامدن موقعیت ازدواج و بی‌سوادی والدین بود. افرادی که این الگوی ذهنی را ایجاد کردند بیان کردند که مسائل درون خانواده‌ای دلیل اصلی کودک همسری دختران می‌باشد. پژوهش‌های؛ (Aghdasi & Zainalfam (2011) و Zarei Mahmoodabadi & Zarei (2021) نیز به با این نتایج همسو بود. دخترانی که زودتر از سن قانونی ازدواج می‌کنند، بیشتر در معرض خشونت خانگی، سوء استفاده و روابط عاطفی اجباری هستند، به گونه‌ای که سن، عدم آموزش، عدم مشارکت و تصمیم‌گیری در امور، می‌تواند آنها را بیشتر در معرض خشونت و سوء استفاده قرار دهد که این خشونت تا بزرگسالی ادامه پیدا می‌کند. چنین کودکانی اصولاً همسر مردان متأهلی می‌شوند که با عنایت به اختلاف سنی که با یکدیگر دارند، کمتر قادر هستند با همسران-شان صحبت کنند و در مورد مسائل خانواده تصمیم بگیرند و از سلامت روان و تندرستی خودشان محافظت کنند. از دیگر افرادی که در سنین پایین ازدواج می‌کنند شاید به قدر کافی بالغ نشده‌اند که نیازهای خود را برطرف کنند و هم‌چنین ارزش‌های این افراد به مرور زمان و با گذشت زمان تغییر می‌کند و در نتیجه پس از مدتی منجر به ناسازگاری و در نتیجه نارضایتی در ارتباطشان می‌شود (Otoo-Oyorley & Pobi, 2003). الگوی ذهنی اجتماع گرایان شامل مواردی همچون؛ جایگاه نداشتن زنان در اجتماع و نگاه ابزاری به آن‌ها، ترس از ازدواج دیر هنگام یا نداشتن خواستگار، دوستی‌های دختر و پسر دور از چشم خانواده و ترس خانواده‌ها از بی‌آبرویی دختر، برای رسیدن به لذت‌های کوچک و آنی (آرایش و خرید گوشی، دور زدن، مسافرت و...)، پایین بودن سطح خانواده‌ها از نظر اجتماعی و فرهنگی و چشم و هم چشمی بین فامیل و خویشاوندان بود. افرادی که این الگوی ذهنی را ایجاد کردند بیان کردند که مسائل اجتماعی دلیل اصلی کودک همسری دختران می‌باشد. پژوهش‌های (Farahmand & et al. (2019) و Mirmajidi & Azari (2021) نیز با این نتایج همسو بود. از این رو لازم است که حقوق برابر زنان در جامعه مورد توجه قرار گیرد و سطح آموزشی خانواده در باره زمان مناسب ازدواج بالاتر رود.

الگوی ذهنی مذهب گرایان شامل مواردی همچون؛ سنت ازدواج زود هنگام و تسلط نگرش نادرست والدین به مذهب در ازدواج بود. افرادی که این الگوی ذهنی را ایجاد کردند بیان کردند که مسائل تسلط نگرش نادرست والدین به مذهب در ازدواج دلیل اصلی کودک همسری دختران می‌باشد. پژوهش‌های (Hajilu & et al. (2021) و Sha-koori Rad (2019) نیز با این نتایج همسو بود. در این پژوهش که به عوامل و شرایط زمینه‌ساز در ازدواج زود هنگام دختران شهر تبریز پرداخته شد، تعصبات مذهبی یکی از دلایل وقوع کودک همسری در این شهر برشمرده شد. بخشی از عوامل مذهبی به طور سنتی، از عوامل اصلی فرهنگی مرتبط با ازدواج است و تمسک به سنت‌های دینی برای بسترسازی ازدواج زود هنگام نقش موثری دارد. این امر هم در مورد والدین و هم در مورد دخترانی که در این خانواده‌ها رشد می‌کنند صادق است. البته گاهی سخت‌گیری‌های مذهبی خانواده‌ها روی دختران تاثیر می‌گذارد و آن‌ها برای رهایی از سخت‌گیری‌های خانواده تن به ازدواج زود هنگام می‌دهند. در برخی موارد نیز ازدواج زود هنگام با عنوان عاملی برای کنترل رفتار عاطفی دختران انجام می‌شود زیرا عوامل فرهنگی و مذهبی در حفظ پاکدامنی

دختران به طور مستقیم مرتبط با وضعیت ناموس و خانواده است. حائز اهمیت است که طبق این مطالعه مسئله بلوغ زودرس دختران به عنوان موضوعی مهم این شرایط و عوامل را تشدید می‌کند. الگوی ذهنی فرد گرایان شامل مواردی همچون؛ نبود آموزش کافی برای فرد، رهایی دختران و پسران از بند خانواده‌ها و آزادی بیش‌تر، نداشتن قدرت نه گفتن دختران به خانواده، تحت تاثیر گرفتن از دوستان متاهل هم سن و سال خودشان و انگیزه‌ی ناکافی برای تحصیل، شغل، آینده و غیره بود. افرادی که این الگوی ذهنی را ایجاد کردند بیان کردند که مسائل فردی دلیل اصلی کودک همسری دختران می‌باشد. پژوهش‌های Eftekharzadeh (2016) و Fouladian & et al. (2021) و Ahmadi (2016) نیز به با نتایج این بخش همسو بود. آثار سوء روانی و عاطفی یکی از تأثیرات مخرب ازدواج کودک است. در واقع با چنین ازدواجی، کودک به نوعی از دوران کودکی خود فاصله گرفته و ارتباطش با خانواده و دوستانش قطع شده و از دیگر سو مسئولیت زندگی نیز مزید بر علت می‌شود و فعالیت آن محدود به امور خانه و بچه داری خواهد شد، لیکن این امر منجر به پیدایش افسردگی و اضطراب در وی می‌شود. همچنین کودکان به دلیل عدم تحمل شرایط نابرابر و ناتوانی در قدرت حل مشکلات، معمولاً فرار از خانه و خودکشی را انتخاب می‌کنند که بیشتر چنین اعمالی در زنانی مشهود است که با فقر مالی و کمبود مهارت گفت و گو رو به رو هستند. همچنین گاهی دخترانی که در سنین پایین ازدواج می‌کنند و با مشکلات زندگی زناشویی مواجه می‌شوند از خودکشی به عنوان یک راهکار ناکارآمد برای رهایی از مشکلاتشان استفاده می‌کنند چون بسیاری از آنها دانش و توانایی حل مسائل زندگی را ندارند و احساس کنترل پایینی نسبت به شرایط زندگی خود دارند.

دخترانی که در سنین پایین ازدواج می‌کنند مسئولیت‌ها و وظایفی مانند بچه دار شدن و نقش مادری ایجاد می‌شود، در حالیکه هنوز شرایط و موقعیت برای برعهده گرفتن نقش‌ها و مسئولیت‌های سنگین زندگی در آن‌ها وجود ندارد. نتیجه این می‌شود که پس از مدت کوتاهی توان تحمل خود را از دست می‌دهند و بدون اطلاع اطرافیان یا متواری می‌شوند و یا به طریقی دیگر به زندگی خود ادامه می‌دهند... به تعبیر دیگر به دلیل مشکلاتی هم چون عدم صمیمیت زناشویی، خیانت، دخالت‌های اطرافیان و دچار مشکلات عدیده‌ای می‌شوند که در نهایت ازدواج آنها در همان سنین پایین به طلاق ختم می‌شود (Zarei mahmoodabadi & Zarei, 2021). در نهایت طبق نظر روانشناسان و جامعه‌شناسان، فرهنگ سازی نقش اصلی و اساسی در پیشگیری از کودک همسری دختران را ایفا می‌کند و لازم است در این زمینه فعالیت‌های بیشتری صورت گیرد. استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ها برای نشان دادن عواقب و پیامدهای ناشی از کودک همسری دختران به صورت‌های مختلف می‌تواند در انتقال پیام‌ها و ممانعت از این عمل موثر واقع شود.

سهم نویسندگان: خانم فاطمه جلیلی: طراحی کلی مقاله، ایده پردازی و ویرایش، نگارش مقاله و نویسنده مسئول؛ دکتر مرتضی منادی: مطالعه مقاله و رفع مشکلات تئوری و روش‌شناسی؛ آقای حسین کریمی: انجام مصاحبه و ویرایش مقاله

سپاسگزاری: از تمامی عزیزانی که ما را در انجام این پژوهش یاری کردند تشکر و قدردانی می‌شود.

تعارض منافع: نویسندگان اعلام می‌دارند که این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی ندارد.

منابع مالی: این مقاله از منابع مالی برخوردار نبوده است.

References

- Abbaspour Khoshdast, F., Jalali, M. R., & Kakavand, A. R. (2016). Relationship between the Personality Traits, Defense Mechanisms and Marital Satisfaction of Elementary School Students' Parents. *IIOAB Journal*, 7(10), 31-37. [Persian] URL: https://www.researchgate.net/publication/311434090_Relationship_between_the_personality_traits_defense_mechanisms_and_marital_satisfaction_of_elementary_school_students_parents
- Aghdasi, A., & Zainalfam F, A. (2011). A study of the effective social and environmental factors on female high-school students' drop-out in Miandoab Township in 2010-2011. *Scientific Journal of Education and Evaluation*, 5(17), 113-130. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/183542/fa>
- Ahmadi, K. (2021). An echo of silence: A comprehensive research on early child marriage in Iran. *Journal of Applied Family Therapy*, 2(2), 508-527. [Persian] DOR:10.22034/aftj.2022.338197.1533
- Azari, H., & Mir Ahmadi, M. (2018). Judicial approaches to determining expediency in child marriage. *Women and Society*, 10(40), 1-28. [Persian] DOR: 20.1001.1.20088566.1398.10.4 0.1.6
- Babanjadirang, A., Narimani, Sh., & Golizade Asl Shandi, H. (2019). *Child marriage and its causes and factors*, 8th Scientific Research Conference of Educational Sciences and Psychology. Social and Cultural Damages of Iran, Tehran. [Persian] URL: <https://civilica.com/doc/1030961/>
- Bumpass, L. L., & Sweet, J. A. (1972). Differentials in marital instability: 1970. *American Sociological Review*, 37(6), 137-147. [Persian] URL:<https://doi.org/10.2307/2093585>
- Eftekhazadeh, S. Z. (2016). The lived experience of women in early marriage. *Research Journal of Social Work*, 2(3), 108-156. [Persian] URL:<https://doi.org/10.22054/rjsw.2015.4746>
- Farahmand, M., Danafer, F., & Pourabrahimabadi, M. (2019). Analyzing the marital experiences of children in marriage: emotional-intellectual entanglement and powerlessness. *Contemporary Sociological Research (Scientific-Research)*, 9(17), 115-145. [Persian] DOR: 10.22084/csr.2021.22142.1833
- Fouladian, M., Baradaran kashani, Z., & Diari, M. (2021). Analyzing the processes of extramarital relationship (case study: men and women applying for divorce in Mashhad). *Social studies and research in Iran*, 10. [Persian] DOR: 10.22059/JISR.2021.294255.977
- Hajilo, F., Aghayari, T., & Alipour Abdar, F. (2021). The underlying causes of child marriage (a case study of women with lived experience referring to health centers in Tabriz). *Women and Society Quarterly*, 12(48), 103-116. [Persian] DOR: 10.30495/JZVJ.2022.28413.3610
- Hasheminasab, F., Maghsoudi, S., & Ghanadzade, M. (2022). Qualitative study exploring the eExperience of child marriage among divorcees in Kerman city. *Social Problems of Iran*, 13(1), 271-291. [Persian] DOR: 20.1001.1.24766933.1401.13.1.4.7
- Heydari, H., Kimiaei, S A., Khoei-Nejad, Gh., & Mashhadi, A. (2020). Investigating the effectiveness of divorce prevention counseling model on marital satisfaction in early marriages. *Journal of the Faculty of Medicine of Mashhad University of Medical Sciences*, 63(1), 2249-2258. [Persian] DOR: 10.22038/MJMS.2020.15981

- Kamali, A., Safiri, Kh., & Asadpour, A. (2022). Strategies of child wives in facing marital life issues (comparison of two groups of child wives). *Women and Society Quarterly*, 13(50), 169-196. [Persian] DOR: <https://www.doi.org/10.30495/jzvj.2022.28616.3629>
- Khanifar, H., & Muslimi, N. (2018). *Principles and basics of qualitative research methods*. Tehran: Naghah Danesh. [Persian] DOR: 9789641573463
- Koochi, P. (2018). Investigation of child marriage in the country with emphasis on East Azarbaijan province. *Children's Rights*, 3(1), 129-159. [Persian] DOR : 13990216236993
- Mahini, M., Shaiganmehr, A., Asl Rahimi, W., & Mardi, A. (2018). *Investigating the prevalence of social harms with emphasis on early marriage and its consequences in East Azerbaijan Province*, The second national conference on social harms. [Persian] DOR :<https://civilica.com/doc/1035528/>
- Malhotra, A. (2010). *The Causes, Consequences and Solutions to The Causes, Consequences and Solutions to Causes, Consequences and Solutions to Forced Child Marriage Child Marriage Child Marriage in the Developing World in the Developing World*. International Center for Research on Woman, Washington. [Persian] URL: <https://www.icrw.org/wp-content/uploads/2016/10/CHILDMARRIAGE-F-13.pdf>
- Meqdadi, M. M., & Javadpur, M. (2017). The effect of early marriage on children's sexual health and coping mechanisms. *Scientific Research Journal of Medical Law*, 11(40), 31-60. [Persian] URL: <http://ijmedicallaw.ir/article-1-705-en.html>
- Mirmijidi ,S., & Azari, H. (2021). Investigating the realm of child abuse from the perspective of social constructionism. *Lecturer of criminal law and criminology*, 1(1), 121-144. [Persian] URL: <https://ensani.ir/fa/article>
- Omidvar, B., Fatehizadeh, M. S., & Ahmadi, A. (2009). Investigate the effect of pre-marital training on marital expectations in Shiraz students on the verge of marriage. *Journal of Family Research*, 5(18), 231-246. [Persian] URL: https://jfr.sbu.ac.ir/article_95401.html
- Otoo-Oyortey, N., Pobi, S. (2003). Early Marriage and poverty: Exploring links and key policy issues. *Gender and development*, 11(2), 42 -51. <https://www.pathfinder.org>
- Sadr al-Ashrafi, M., Khonddartarsi, M., Shamkhani, A., & Yousefi Afrashte, M. (2012). Pathology of divorce, causes and factors and ways to prevent it. *Cultural Engineering Quarterly*, 7(73 & 74), 26-53. [Persian] URL: magiran.com/p1128155
- Shakuri Rad, S. (2019). A critical review of the law of child marriage based on the Qur'an. *Women's Research Journal*, 11(33), 141-163. [Persian] URL: <https://doi.org/10.30465/ws.2020.5510>
- Shen, Y ., Meng, F., Xu, H ., Li, X ., Zhang, ., Huang, Ch ., Luo, X ., & Zhang, X. (2020). Internet addiction among college students in a Chinese population: Prevalence, correlates, and its relationship with suicide attempts. *Depression and Anxiety*, 37(8), 812-821. URL: <https://doi.org/10.1002/da.23036>
- Talebi, T., & Safaian, B. (2018). A thousand mournings and one wedding ceremony: reflecting on the issue of child marriage in the modernist journalism of Pahlavi women. *Social History Research*, 9(2), 287-318. [Persian] URL: <https://www.doi.org/10.30465/shc.2020.27247.1968>
- United Nations Population Fund & United Nations Children's Fund. (2016). *Mapping of initiatives*

to End Child Marriage in South Asia, 4-14. [Persian] URL: <https://plan-international.org/srhr/child-marriage-early-forced/>

Zarei Mahmoud Abadi, H., & Zarei, F. (2021). The causes and consequences of early marriage and the occurrence of child marriage in female students of Yazd province (student divorce): a study of foundation data. *The Dawn of Health*, 20(3), 12-27. [Persian] URL: <http://dx.doi.org/10.18502/tbj.v20i3.7458>

Zargaran Khozani, F., Shah Jafari, A., & Mulai, Mohammad H. (2022). Applying the Q method in identifying mental patterns: the experience of religious tourists. *Tourism Management Studies*, 17(57), 239-2640. [Persian] URL: <https://doi.org/10.22054/tms.2021.59828.2520>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی